دیوان عدالت اداری در ۱۳ پرونده دانشگاهی رای صادر کرده است، «فرهیختگان» مهم‌ترین موارد را بررسی کرد

خط قرمز دیوان روی محاسبه نمره مردودی

فرهیختگان
دانشگاه
شنبه ۱۶ تیر ۱۴۰۳ | شماره ۴۱۷۸ | WWW.FDN.IR

جایگاه دانشگاه‌های ایرانی در مهم‌ترین شاخص رتبه‌بندی لایدن ۲۰۲۴ کماکان نزولی است

دانشگاه‌های برتر در سراشیبی مرجعیت

رئیس شورای دانشی حقوق و روابط بین‌الملل برنامه علمی پدافند غیرعامل:

نقش‌آفرینی اساتید در طراحی زمینه‌های پژوهشی فراهم شود

دکتر طهرانچی در مراسم اختتامیه سلسله همایش‌های «علوم، حکمت و حکمرانی»:

جامعه‌پردازی دانشگاه باید دانش حکمرانی را توسعه دهد

دکتر محمدمهدی طهرانچی، رئیس دانشگاه آزاد در مراسم اختتامیه سلسله همایش‌های «علوم، حکمت و حکمرانی» به ارائه سخنرانی با موضوع «علم و حکمت، لازمه جامعه‌پردازی دانشگاه» پرداخت و گفت: «موضوع این همایش با عنوان علوم، حکمت و حکمرانی موضوعی بسیار اساسی است. یکی از بحث‌هایی که در مناظره‌های انتخاباتی مطرح بود، جدای از عالم سیاست و اینکه چه فردی پیروز انتخابات باشد، برای من دانشگاهی و معلم و مجموعه دانشگاهیان پیامی به‌دنبال داشت.» وی ادامه داد: «درواقع نقدی به این مناظرات وارد است. این نقد ریشه در نوعی ساده‌انگاری نظام حکمرانی جهانی دارد. اینکه تمدن را منحصر بر اتفاق واقع و حاکم بدانیم و اگر خودمان به آن نپیوندیم، خود را در قفس و پرواز را در پیوستن به این تمدن ببینیم، نشان از عدم رشد این مباحث در دانشگاه است. این درحالی است که ما به دوره‌ای رسیده‌ایم که فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها در نظام حکمرانی مسئولیت می‌گیرند و باید این مباحث در دانشگاه مطرح شود.»

دکتر طهرانچی خاطرنشان کرد: «نباید در نظام حکمرانی مادی‌گرایانه رفتار کنیم و اسباب و علت را صرفا مادی ببینیم و بگوییم با مشاور خارجی می‌توان راه را از چاه تشخیص داد و علت اینکه امارات و قطر پیروز و موفق شده‌اند و پیش‌رفته‌اند، وجود مشاور خارجی بود. البته بنده اساسا کاری به جلوه سیاسی و پیروز انتخابات ندارم، بلکه تنها به‌عنوان یک دانشگاهی مناظرات را نقد می‌کنم.»

رئیس دانشگاه آزاد با بیان اینکه ما دانشگاهیان از پرداختن به موضوع حکمرانی و دو بال لازم آن- که علم و حکمت است- غفلت کرده‌ایم، اظهار کرد: «اینکه در مناظرات گفته می‌شود FATF را باید با منطق فیفا بپذیریم، یک غفلت بزرگ است. این موضوع ظلم به انقلاب اسلامی است. جریان ۲۰۳۰ با شعار برابری جنسیتی. که امروز خود را در ورزش نمایان کرده و کمیته ملی بین‌المللی المپیک، فیفا و فیلا پیشگامان پیاده‌سازی منطق ۲۰۳۰ هستند. فراسازمان‌ها را در همه کشورها پیاده کرده است. اینکه کسی که می‌خواهد رئیس دولت شود بپذیرید باید به این فراسازمان‌ها تن بدهد و صرفا از مسیر حق تحفظ با مساله برخورد کند، کم‌کاری دانشگاهیان را نشان می‌دهد که غفلت از توسعه علم حکمرانی است.»

وی تاکید کرد: «اگر دانشگاه بخواهد کار اثرگذار انجام دهد، لازم است جامعه‌پردازی دانشگاه، دانش حکمرانی را توسعه دهد و بعد که این دانش رشد کرد، افرادی با ویژگی‌های برتر این موضوع را پیاده کنند.» دکتر طهرانچی خاطرنشان کرد: «این موضوع که ما تصور کنیم باید در مقابل منطق جهانی‌سازی کوتاه بیاییم و جریان جهانی جریان غالب است، موضوع اشتباهی است. مثالی که در این زمینه وجود دارد، این است که در جریان مسابقات جام جهانی هواپیمای حامل تیم ملی فوتبال آلمان می‌خواست با پرچم رنگین‌کمانی در فرودگاه قطر فرود بیاید، در این زمینه سیاست اعلامی فیفا حمایت از این موضوع بود. کاپیتان تیم ملی آلمان با بازوبند رنگین‌کمانی در زمین فوتبال حاضر شد. تیم ملی آلمان در اقدامی نمادین جلوی دهان خود را بستند در اعتراض به اینکه چرا اجازه ندادید ما با پرچم رنگین‌کمانی در فرودگاه یک کشور اسلامی فرود بیاییم. بر این مبنا اگر بگوییم مقابله با این جریان دعوا با دنیاست، نشان می‌دهد ما کار اساسی نکرده‌ایم. مساله این است که غرب با عقل «خود بنیان» خود مسیری را اتخاذ کرده و نمی‌پذیرد کسی در مقابل این مسیر مقاومت کند.»

دکتر طهرانچی ادامه داد: «موضوع ورود تماشاگران خانم به ورزشگاه‌ها بحث خاصی نبود و کسی با آن مخالفتی ندارد. مگر ما سال‌های سال با اینکه خانمی بنشیند و از پشت تلویزیون ورزش را نگاه کند، مخالفتی داشته‌ایم؟ به ورزشگاه رفتن او نیز مساله‌ای ایجاد نخواهد کرد اما اگر قرار باشد رئیس فیفا این موضوع را در قالب برابری جنسیتی پیگیری کند و گامی از حلقه برابری جنسیتی ۲۰۳۰ باشد، ما با این مشکل داریم.» وی ادامه داد: «موضوع حکمرانی، موضوع ملکرانی، موضوع قوه اجرائیه کشور و موضوع دولت اسلامی موضوعاتی هستند که ما دانشگاهیان از تولید دانش مرتبط با آن غفلت کرده‌ایم و امروز چیزی را که در تلویزیون در مناظرات انتخابات ریاست جمهوری می‌شنویم مصداق واقعی این بیت است؛ چون نیک نگه کرد و پر خویش بر او دید، گفتا ز که نالیم که از ماست که بر ماست. در مناظرات مطرح شده کارشناس لازم است. بله، ما هم اعتقاد داریم کارشناس لازم است و اساسا بدون علم کشور نمی‌تواند جلو برود اما در همان غرب هم کارشناس نمی‌گذارند. من به این نگاه نقد دارم. به افراد نقد ندارم. مردم خودشان فرد مورد نظر را با نگاه خاص خود انتخاب می‌کنند. اگر ما فکر کنیم نپیوستن به جریان جهانی مانند در قفس و منزوی بودن است و جریان جهانی تمدن است، اشتباه است. بنده با این دیدگاه مشکل دارم. هیچ کس با مذاکره هیچ مشکلی ندارد. پیامبر اکرم(ص) با دشمنان خود نیز مذاکره کرد، مساله ما مذاکره نیست؛ چراکه با آن مشکلی نداریم. اساسا چه وقتی مساله جمهوری اسلامی مذاکره بوده است؟ برجام مساله ما نیست و مهرماه پایان می‌پذیرد. یک مثال درخصوص برجام این است که دو تیم قرار می‌گذارند فوتبال بازی کنند، اما یکی از تیم‌ها از دقیقه ۱۵ قهر و زمین را ترک می‌کند و تیم بعدی چون متعهد به بازی است تا دقیقه ۱۲۰ با خودش بازی می‌کند. درواقع این موضوع تمام شده، اگر این را به‌عنوان گره ذهنی باز کنید، اشکال دارد و اشکال آن این است که ما دانشگاهیان دیر شروع کرده‌ایم.» دکتر طهرانچی در ادامه با تاکید بر اینکه علم و حکمت لازمه جامعه‌پردازی دانشگاه است، گفت: «حضرت امام خمینی(ره) برآمده از حوزه بودند. وقتی ایشان در فضای انقلاب وارد شدند، دانشگاه را تعطیل نکردند اما گفتند این دانشگاه یک علم دارد که هم می‌تواند انسان را به فنا بکشد و هم می‌تواند به صلاح بکشد. امام خمینی(ره) در این زمینه می‌فرماید منشأ همه گرفتاری‌های یک کشور از دانشگاه و حوزه‌های علمی است و منشا همه سعادت‌ها مادی و معنوی نیز از دانشگاه و حوزه‌های علمی است، یعنی وقتی دانشگاه وظیفه‌اش را انجام می‌دهد، می‌شود منشأ سعادت و وقتی وظیفه‌اش را انجام نمی‌دهد، گرفتاری درست می‌کند. به نظر من در حال حاضر در منشأ گرفتاری دانشگاه هستیم.»

رئیس دانشگاه آزاد با بیان اینکه ما در دانشگاه علم حکمرانی را پرورش نداده‌ایم، افزود: «سال گذشته بایدن، رئیس جمهور آمریکا قانون حمایت را ازدواج همجنسگرایان را امضا کرد و اسم آن را قانون حمایت از ازدواج گذاشت، چرا غرب بر مساله زن و انسان خیلی تمرکز دارد؟ برای اینکه اساسا موضوع انسان دال مرکزی همه تمدن‌هاست. دعوای بعدی درخصوص این موضوع است که آیا امر زوجیت، امر نسبی یا امر مطلق است؟ درخصوص این موضوعات مباحث بسیار زیادی وجود دارد.»

وی با بیان اینکه غرب به این اعتقاد رسیده که باید تعریف دال مرکزی را عوض کند، گفت: «بر این مبنا تعریف از زن را دستکاری کرده تا همه خاکریزها و فرهنگ‌ها را فتح کند. این اتفاق یک خواست شهوانی نیست، بلکه یک دعوای فرهنگی است. ۲۰۳۰ و برابری جنسیتی یک دال مرکزی غلبه تمدنی غرب بر دیگر تمدن‌هاست. البته بقیه بندهای ۲۰۳۰، بندهای خوبی است و اشکالی ندارد ولی یک دال مرکزی دارد که دنیا را زوج می‌بینید یا تک؟ با این دال مرکزی دارد فرهنگش را به ما غالب می‌کند. درواقع فرهنگ خود را با سیاست به ما غالب می‌کند، برای همین است که به ما می‌گوید اگر داور زن را در مسابقات کشتی نپذیرید، اجازه ورود تماشاچی زن را به ورزشگاه ندهید، شما را از ورزش حذف می‌کنیم. ورزشی که قرار بوده منشأ صلح، برابری و دوستی باشد، با سیاست در آمیخته شده است.»

دکتر طهرانچی ادامه داد: «دو اصل مهم المپیک امسال برابری جنسیتی و حداکثر شدن رشته‌های مختلط است. می‌خواهند نشان دهند زن و مرد در فیزیولوژی و بیولوژی یکسان هستند. می‌گویند زن و مرد در قوانین عاطفی و پس از آن در خصایص انسانی یکسان هستند و با این یکسان بودن به‌رسمیت شناختن خانواده مرد. مرد و زن. زن مطرح می‌شود.» رئیس دانشگاه آزاد با بیان اینکه نباید از «بد عملی» خودمان در برخی امور غافل شویم، گفت: «شعار زن، زندگی و آزادی به خاطر غفلت‌های ما در نظام تعلیم و تربیت و بخش دیگر آن به خاطر حرکت جهانی ۲۰۳۰ است.» وی با بیان اینکه کودکان و زنان بسیاری در غزه کشته شده‌اند، گفت: «در این زمینه وجدان بیدار جدیدی شروع به حرکت کرد. البته من طوفان الاقصی را بحث عمیق‌تر تمدنی می‌بینم.» دکتر طهرانچی با اشاره به جریان علم غرب است، گفت: «فکر نکنید این جریان را سیاستمداران رقم می‌زنند. اساسا در هاروارد یک مرکز برای برابری جنسیتی وجود دارد. در آکسفورد و کمبریج نیز همین مسیر طی می‌شود، آنها این مسیر را تقویت می‌کنند. حال سوالی که مطرح می‌شود، این است چگونه غرب به اینجا رسیده است؟ غرب چالش‌های عظیم علمی و چالش‌های بزرگ اجتماعی را پیش‌رو دارد و به معضلاتی رسیده است. چالش‌های عظیم ملی را دانشمندان و چالش‌های بزرگ اجتماعی را سیاستمداران حل می‌کنند. اینجا نقطه تقاطع سیاستمدار و دانشمند است. خیلی از جاها چالش‌های علمی و اجتماعی با هم یکی شده‌اند. این دو دسته چالش معمولا ارتباط نزدیکی با یکدیگر دارند، حتی در برخی موارد با هم یکی هستند.»

دکتر طهرانچی خاطرنشان کرد: «غرب چالش اجتماعی درست کرده و در دانشگاه برابری جنسیتی را به‌عنوان یک راهکار مطرح کرده است. اساسا مساله‌ای که در غرب خودشان آن را آفریده‌اند، تمام دنیا را با آن اداره می‌کنند. در این سیستم، حکمرانی بسیار مهم می‌شود. درواقع حکمرانی مجموعه‌ای از تدابیر مبتنی بر علم و ارزش است. در گذشته حکمرانان در حمله به دیگر کشورها برای تسلط بیشتر در کره خاکی همواره درکنار خود دانشمندان را داشتند. حکمرانی و کشورگشایی هیچ‌گاه بدون حضور دانشمندان نبوده، برای مثال آلمان هیتلر درون اروپا بیشترین بهره را از دانشمندان برد.» رئیس دانشگاه آزاد ادامه داد: «تنظیم‌گر این قضیه مفهومی به نام ارزش است. اینکه ارزش چگونه باید با علم دست به دست بدهد، موضوعی مهم است. امام خمینی(ره) می‌فرماید حوزه و دانشگاه اگر با هم باشند، سعادت ایجاد می‌کنند و ممکن هم هست شقاوت ایجاد کنند. درواقع ما وحدت حوزه و دانشگاه را می‌خواهیم که موید حکمرانی شود.»

وی خاطرنشان کرد: «برای اینکه وحدت حوزه و دانشگاه موید حکمرانی شود، باید علم و ارزش با هم قرار بگیرند. اداره کشور، اداره توأمان علم و ارزش است. حاج‌آقا مجتبی تهرانی می‌گوید پنج مرحله تربیتی وجود دارد که شامل خانواده، محیط آموزشی، زندگی و رفاقت، کار و جامعه است. درواقع این خصایص را در ذیل آیه «قُوا أَنْفُسَكُمْ وَ أَهلِيكُمْ نارا وَقُودُها النَّاسُ وَ الْحِجارَةُ» می‌گویند و تاکید دارند که رئیس جمهور باید کسی باشد که بتواند خودش و جامعه‌اش را از آتش حفظ کند.» دکتر طهرانچی تاکید کرد: «حکمرانی از خرد تا کلان، از تعلیم و تربیت، اقتصاد و فرهنگش نیاز به علم و حکمت دارد.» دکتر طهرانچی با بیان اینکه دانشگاه سه نظام علمی، فناوری و تربیتی دارد، گفت: «در این زمینه مقام معظم رهبری تاکید دارند که برای این سه نظام یک جهت‌دهی لازم است. سوالی که در این زمینه مطرح می‌شود این است که آیا هر سیستمی می‌تواند درون خودش را راهبری کند؟ برای مثال شما زمانی که در یک کشتی هستید، آیا بدون قطب‌نما که اتصالش به بیرون است، می‌توانید خود را راهبری کنید؟ جواب خیر است. جهت از درون به دست نمی‌آید. بلکه جهت وقتی به دست می‌آید که شما یک نگاه از بیرون داشته باشید.» وی با بیان اینکه علم بازوی دومی به نام ارزش لازم دارد، اظهار کرد: «همان‌طور که مقام معظم رهبری می‌فرمایند جهت‌دهی به یک سیستم بسیار مهم است.» رئیس دانشگاه آزاد در ادامه با اشاره به کتاب آن سوی اسپوتنیک خاطرنشان کرد: «در این کتاب سیاست علمی آمریکا در قرن ۲۱ مطرح شده است. در صفحه ۷۳۶ این کتاب آمده است با آنکه شبیه‌سازی سلول‌های کشت بافت و باکتریایی در آزمایشگاه امری رایج است، انتقال هسته سلول سوماتیک و «شبیه‌سازی» به بحث داغ سیاسی تبدیل شده است. تقریبا همه افراد، دانشمندان و مردم موافق شبیه‌سازی بازساختی هستند. استفاده از انتقال هسته سوماتیک برای بچه‌دار شدن، نگرانی‌های زیادی راجع‌به سلامت مادر و کودک، هویت فردی و خانوادگی کودک و رفتار با کودکان به‌عنوان یک وسیله تا موجودیتی انسانی به وجود آورده است. ترس دانشمندان از دست بردن در کار خدا، همان کاری که دانشمندان نازی در سال‌های ۱۹۳۰ تا ۱۹۴۰ انجام دادند نیز عامل قدرتمند در مخالفت با شبیه‌سازی بازساختی است؛ بعد از تولد گوسفند شبیه‌ساز، دالی، رئیس جمهور کلینتون با صدور حکمی استفاده از سرمایه‌های فدرال برای تحقیقات شبیه‌سازی انسان را ممنوع کرد و از کمیسیون ملی رایزنی اخلاق زیست خواست تا ظرف ۹۰ روز پیامدهای قانونی و اخلاقی این فناوری را بررسی کند. این مطالب بسیار حائز اهمیت است و نشان می‌دهد که بزرگ‌ترین دستاورد انسان باید یک سیاست پشتش قرار بگیرد و آن ارزش است. سوالی که مطرح می‌شود این است که ارزش از کجا ایجاد می‌شود؟» وی با بیان اینکه خلق دانش و استفاده از دانش دو مساله است، گفت: «علم و کاربست علم دو موضوع جداگانه هستند. بعضی‌ها می‌گویند علم ذاتا خوب است و علم مضر وجود ندارد و چیزی که بد است، کاربست علم است. براین مبنا ما در علم هیچ محدودیتی نداریم و در کاربست باید مشخص کنیم که خوب یا بد کدام است.» دکتر طهرانچی با بیان اینکه نقشه علم دنیا ما حصل علم یا سیاست علم است، اظهار کرد: «نقشه علم دنیا اول ماحصل سیاست علم و بعد ماحصل علم است.» رئیس دانشگاه آزاد با بیان اینکه این سوال بسیار مهم است که آیا ارزش برای علم لازم است یا فقط برای کاربست علم لازم است، گفت: «در این دوگانه علم لازم و مضر داریم. مثال آن در آیه ۱۰۲ سوره بقره آمده است که خداوند می‌فرماید «وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُو الشَّيَاطِينُ عَلَى مُلْكِ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ» در این آیه مَا يَضُرُّهُمْ به خود علم بر می‌گردد و وَلَا يَنْفَعُهُمْ به کاربست علم برمی‌گردد. در واقع خداوند می‌فرماید چیزی که یاد می‌دادند، نه خود علم آن مضر بود و ضمنا کاربست آن هم لا يَنْفَعُهُمْ بود. پس ما علمی داریم که لازم است، علمی داریم که مضر است، علمی داریم که مضر نیست، علمی داریم که نافع است، علمی داریم که مهلک است و علمی داریم که فضل است.» وی اظهار کرد: «حضرت علی(ع) در نهج‌البلاغه می‌فرماید «وَ اعلَم أنَّه لا خَيرَ فی عِلمٍ لا ينفَعُ، و لا ينتَفَعُ بِعِلمٍ لا يُحَقُّ تَعَلُّمُه» بدان که خیری نیست در علمی که نفع ندهد و بهره برده نمی‌شود از علمی که آموختن آن سزاوار نیست. براین مبنا می‌توان تاکید کرد که علم هم در ذات و هم در عمل به ارزش نیاز دارد.» دکتر طهرانچی در ادامه با اشاره به تعارض مبنایی در سیاست علم، گفت: «در غرب منافع ملی تعیین‌کننده جهت‌گیری علم از سوی دولت با محوریت دولت-مردم -البته صرفا رای دهندگان آمریکایی- لحاظ می‌شود. اما مبتنی بر معارف قرآنی سعادت مردم را می‌توان برای جهت‌دهی به علم تعیین کرد که با محوریت خدا-مردم تعریف می‌شود. ارزش نزد خداوند باری تعالی و منافع عام مردم محور جهت‌دهی به علم است. درواقع منافع ملی لزوما به منافع‌الناس ختم نمی‌شود.» وی با بیان اینکه دانشمند و سیاستگذار هر دو مبنای حکمرانی هستند، گفت: «ما در معارف اسلامی داریم که دو گروه مسئول جامعه هستند و آن امرا و دانشمندان هستند. دانشمند مبنای نظری را می‌سازد.» رئیس دانشگاه آزاد در ادامه با بیان اینکه حکمرانی شامل آینده‌نگری، سناریونگاری، سیاست‌پژوهی، سیاستگذاری و قانون‌گذاری است، افزود: «رئیس حکومت باید اینها را انجام دهد. در موضوع آینده‌نگاری در معارف ما، مطالب قابل‌توجهی درخصوص آن ذکر شده است.»

ادامه صفحه ۴